LAT 61°29'57.7” LON 25°39'48.8”

Viimeinen hölmöläiskylä, Sysmä

Suomessa oli aikoinaan kolme hölmöläiskylää: Hölmölä, Bemböle ja Sysmä. Elämä niissä oli erikoista ja usein traagistakin, mutta ei koskaan ikävystyttävää, kuten seuraavat tapahtumat todistavat:
Holmölaiset tekivät talon, mutta unohtivat ikkunat. He miettvät, miten saada valoa tupaan. Viisain keksi, että he voisivat kantaa säkillä valoa sisään. Niin tehtiin. Kun tupa ei valaistunut, mietittiin taas. Keksittiin, että toiset voisivat kantaa pimeyttä ulos ja toiset valoa sisään. Niin tehtiin, mutta sekään ei auttanut. Silloin tuli paikalle Matti, joka hetken touhua katseltuaan lupasi palkkaa vastaan ratkaista ongelman. Asia sovittiin. Matti otti kirveen ja hakkasi seinään ikkuna-aukon. Siitä hölmöläiset ihastuivat niin, että hakkasivat ensin yhden, sitten toisen ja lopuöta kolmannen seinän pois, jolloin koko talo sortui.
Holmöläiset menivät karhunkaatoon, mutta unohtivat koirat, pyssyt, kirveen ja kanget kotiin. Pesällä tuli kysymys, miten karhu ajetaan ulos. Ensin syötiin ja mietittiin. Pekka-niminen hölmäläinen määrättiin ryömimään pesään karhua ulos ajamaan. Hänellä oli varoina köysi jalassaan. Sovittiin, että hädän tullen Pekka potkaisee, ja hänet vedetään ulos. Kun Pekka ryömi pesään, karhu puraisi häneltä pään irti. Kerran vain Pekan jalat sätkähtivät. Hölmöläiset tuumivat:
- Pekka potkaisi, ei lie siellä hauska olla!
He vetivät Pekan ulos. Kun päätön Pekka tuli näkyviin, alkoi kova puheensorina. Ihmeteltiin, mihin Pekan pää oli joutunut. Jotkut olivat sitä mieltä, ettei Pekalla ollut päätä koskaan ollutkaan. Viimein muuan Pekan naapuri totesi:
- Kyllä Pekalla pää oli. Minä näin, kun hänen partansa liikkui, kun hän söi äsken herneitä suurukseksi.
Sysmä on tunnettu pitäjä ja kirkonkylä Päijänteen itärannalla. Se on merkitty GT-karttaan.
Muita hälmöläiskyliä: Jos uskomme solmu Nyströmin saksankielen oppikirjaa - ja miksi emme uskoisi, kun sitä käytettiin muuttumattomana oppikouluissamme yli 50 vuodena ajan - hölmöläiset ovat syntyperältään saksalaisen Schildan kaupungin asukkaita. Heitä muutti 30-vuotisen sodan aikana Suomeen Täällä he perustivat Hölmölän, Bembölen ja Sysmän kukoistavat kylät.
Topeliuksen Maamme-kirjassa (1875) hölmöläisten asuinseut on Hämeessä. Suomenruotsalaisten Hölmölä on Bembölen vanha tienristeyskylä Espoossa. Suomessa oli Holmöläkin. Se sijaitsi Ruokolahdella. Nimi on väärennös alkuperäisestä kylännimestä Hölmälä, joka taas tulee järvimalmiatarkoittavasta sanasta Hölmä.Kylässä oli järvimalmia jalostava rautahytti Hölmänniemessä. Vauhtia Hölmälän

muuttumiseen Hölmöläksi saattoi antaa naapurikylän nimi Terävälä. Luovutetun Karjalan Muollaan asukkaiden köllinimenä oli hölmöläinen. Tarinan mukaan Hölmölän kylä tuhoutui, kun hiirten vaivaamat kyläläiset ostivat kulkurilta suurella summalla kissan, joka oli kulkurin yöpyessä eräässä talossa tappanut läjäpäin hiiriä. He unohtivat kysyä, mitä kissa syö. Kulkurin perään lähetettiin miehiä. He saivat kulkurin näkyviinsä lossilla ja huusivat veden yli:
- Mitä kissa syö?
Kulkuri huusi vastaukseksi:
- Hiiriä se tahtoo!
Mutta hölmöläiset kuulivat väärin:
- Miehiä se lahtaa!
Kysässä nousi kova poru. Kissa yritettiin tappaa. Se pakeni katolle, jonne se yritettiin tappaa polttamallatalo. Kissa pääsi pakoon, mutta koko kylä paloi. Seuraavana talvena kylän miesväki sai surmansa yrittäessään keittää puuroa avannossa. Ensin kokki ja sitten kaikki muut sukelsivat jään alle puuroa syömään ja jäivät sinne. Jäljelle jääneet hajautuivatkuka minnekin.
Bemböle joutui paria miespolvea myöhemmin turmioon. Sotien aikana suolan hinta nousi. Tällöin bemböleläiset päättivät rikastua suolaa viljelemällä. He ostivat suuria määriä suolaa, vuokrasivat naapurikylien peltoja ja kylvisät kaiken suolan. Kun suolasato epäonnistui, velkaantui kylän väki niin, että useimmat talot joutuivat vasaran alle ja niiden väki levisi kaikkialle Suomeen.
Sysmä oli kuitenkin syrjässä vesien ja korpien takana. Siellä elämä jatkui rauhaisana. Se on viimeinen Suomessa säilynyt holmöläiskylä.
Hölmöläistarinat ovat levinneet kautta Euroopan. Useissa maissa on oma Hölmölänsä kuten Tanskassa Mols, Englannissa Gotham, Saksassa Schilda, Puolassa Chelm, Virossa Ugauva ja Venäjällä Karjalan tasavallan Kintahankylä, jossa järjestetään jokavuotiset holmöläisperinteeseen perustuvat kansanjuhlat.

https://www.google.fi/maps/place/Nationalpark+Mols+Bjerge/@56.252043,10.6168642,17z/data=!3m1!4b1!4m2!3m1!1s0x464c2ffda128f907:0xa8c39be1b87224c9
https://www.google.fi/maps/place/Gotham,+Nottingham,+Nottinghamshire+NG11,+Yhdistynyt+kuningaskunta/@52.8666085,-1.2036349,15z/data=!3m1!4b1!4m2!3m1!1s0x4879e7fdc238d091:0x1c80d387bdf87dd5
https://www.google.fi/maps/place/Schilda,+Saksa/@51.6068375,13.3953953,14z/data=!3m1!4b1!4m2!3m1!1s0x47a7ed2590e1e197:0x42120465b5e5f90
https://www.google.fi/maps/place/Chelm,+Puola/@51.1355832,23.4897056,13z/data=!3m1!4b1!4m2!3m1!1s0x47239a58521ea5df:0x52be7d50d032f9f6